

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

Робоча програма навчальної дисципліни

“Туристська робота в школі”

(визначити навчальну дисципліну)

рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u>
галузь знань	<u>01 Освіта / Педагогіка</u>
спеціальність	<u>014.07. Середня освіта (Географія)</u>
освітня програма	<u>Географія, Людина і природа та туристська робота</u>
спеціалізація	
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«26» серпня 2024 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Решетченко Світлана Іванівна, канд. геогр. наук, доцент, доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

(підпис)

Анатолій БАЙНАЗАРОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

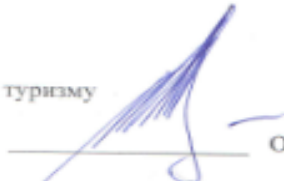
Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Географія, Людина і природа та туристська робота

Гарант освітньо-професійної програми Сергій КУЛШ

Програму погоджено науково-методичною комісією
Факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від «26» серпня 2024 року № 7

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

Олександр ЖЕМЕРОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Туристська робота в школі ” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 014.07. Середня освіта (Географія).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: формування у студентів поглибленого розуміння понять та категорій правового регулювання туристської роботи в школі, її можливостей для залучення школярів до туристично-краєзнавчої діяльності та втілення концепції національного виховання, оволодіння сучасними методами здійснення туристичної діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є набуття знань щодо нормативно-правових засад туристської діяльності в школі, створення культуро-творчого середовища у навчально-виховному процесі, пізнання довкілля, суспільства і особистості, формування особистісних якостей та ціннісних орієнтацій студентів, їх самопізнання та самореалізації.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
88 год.	106 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання. Сформовані компетентності:

ЗК02. Здатність використовувати основні методи наукового пошуку; планувати, проектувати й організовувати дослідницькі та освітні проекти за прикладною тематикою в освітній та географічній галузях, узагальнювати отримані результати, оформлювати і презентувати наукові здобутки відповідно до чинних вимог.

ЗК06. Здатність застосовувати знання сфери навчання у практичних ситуаціях: використання географічної термінології та номенклатури в освітньому процесі, уміння донести знання до нефаківців, ефективно і вільно передавати їх письмовими, усними та візуальними засобами.

ЗК08. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини і громадянина, на основі етичних міркувань (мотивів) відносно інших людей і відносно природи (принципи гуманізму, етики, біо-, еко- та генетики). Визнання морально-етичних

аспектів досліджень і необхідності інтелектуальної доброчесності, а також професійних кодексів поведінки.

СК01. Здатність переносити систему наукових знань у практичну діяльність та площину навчального предмету / процесу, здійснювати структурування навчального матеріалу.

СК10. Здатність комплексно планувати, організувати та здійснювати навчальні проекти, вести аналітичну звітну документацію та презентації.

ПК05. Здатність застосовувати основні методи географічних досліджень, загальнонаукові методи, методи і методики професійної педагогіки, психології, методики навчання географії у профільній школі

ПК07. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

ПК10. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій, досвід викладання географії і педагогічної практики для формування в учнів загальних і предметних компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків географії в закладах повної загальної середньої освіти; уміння організувати роботу учнів за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосовувати методи діагностування навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, забезпечувати виконання нормативних актів щодо організації навчально-виховного процесу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПР03. Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівні повної загальної середньої освіти, профільної освіти), загальні засади організації туристсько-краєзнавчої роботи з учнівською молоддю.

ПР05. Ефективно застосовує професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні навчальних, виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

ПР06. Має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПР09. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній туристичній краєзнавчій роботі, діагностування навчальних досягнень учнів, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

ПР12. Володіє знаннями про організацію, управління, нормативно-правове забезпечення, соціально-економічні та культурні умови діяльності в освітніх установах.

ПР22. Самостійно здійснює природознавчі й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації практичних занять з географії в закладах середньої освіти та для позашкільної краєзнавчої та туристичної роботи/

ПР25. Дотримується сам (зокрема під час практик) та формує відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю

Знання: закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію; принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти, організацію, управління, нормативно-правове забезпечення, соціально-економічні та культурні умови діяльності в освітніх установах; професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні навчальних, виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

Уміння: здійснює науково-дослідницьку роботу, використовує науковий інструментарій для проведення теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній та професійній діяльності; природознавчі й суспільно-географічні дослідження, необхідних для організації практичних занять з географії в закладах середньої освіти та для позашкільної краєзнавчої та туристичної роботи.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи туристської роботи в школі.

Тема 1. Організація, управління туристською роботою в школі.

Значення, форми туристської роботи в школі. Завдання туристської роботи в школі, нормативно-правові документи, техніка безпеки та управління туристською роботою. Основні нормативно-правові акти в сфері туризму. Закон України «Про туризм». Особливості дитячого туризму. Розвиток туризму і краєзнавства в навчальних закладах. Закон України «Про освіту». Закон України «Про позашкільну освіту». Нормативні акти Міністерства освіти і науки України, що стосуються дитячо-юнацького туризму. Організації туристського гуртка, плани роботи та навчальні програми туристських гуртків (об'єднань). Правила дорожнього руху. Норми поведінки у міському та міжміському транспорті. Протипожежна безпека.

Тема 2. Історія розвитку туризму в Україні. Роль туристських подорожей у формуванні характеру та світогляду молоді. Туризм в системі патріотичного виховання, підготовки молоді до захисту Вітчизни. Органи державної виконавчої влади в галузі туризму. Система дитячо-юнацького туризму в Україні. Центри туризму і краєзнавства учнівської молоді, станції юних туристів, багатопрофільні позашкільні навчальні заклади. Законодавство про об'єднання громадян, дитячі та молодіжні громадські організації. Туристські можливості України: особливості регіонів з розвитку різних видів туризму. Основні форми туристської роботи.

Розділ 2. Форми туристської роботи в школі.

Тема 1. Організація та розробка туристських маршрутів.

Туристична карта, мета створення, зміст легенди. Організація і проведення туристських походів: комплектування груп, розробка маршруту, оформлення похідної документації, спорядження. Поняття про методику збирання та обробки матеріалів. Зміст завдань туристським групам від керівника. Дослідження на місцевості. Охорона природи в умовах походу. Правила санітарії та гігієни. Перша долікарська допомога. Похідна аптечка.

Тема 2. Краєзнавчі дослідження, види краєзнавчо-туристських форм роботи. Опис краєзнавчих досліджень. Зміст і методика краєзнавчих спостережень з історії, географії, біології, екології, літератури і інших навчальних дисциплін у відповідності до місцевих умов (підприємства, історично-культурні, етнографічні, природні об'єкти свого краю). Вивчення і охорона пам'ятників історії і культури. Природоохоронна діяльність. Види пам'ятників. Використання пам'ятників історії і культури у навчальній і виховній роботі. Техніка проведення краєзнавчих спостережень і їх фіксація: складання описів, збір зразків для колекцій, відео- і фотозйомка, замальовки у походах, складання схем ділянок маршруту, нанесення уточнень і виправлень на карту маршруту. Правила збирання і зберігання природних матеріалів. Рідкісні і ендемічні рослини і тварини. Природоохоронна діяльність.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи туристської роботи в школі.												
Тема 1.	30	4	4			22	33	1	2			30
Тема 2.	22	4				18	21	1				20
Разом за розділом 1	52	8	4			40	54	2	2			50
Розділ 2. Організація туристської роботи в школі .												
Тема 1.	34	4	6			24	26	4	2			20
Тема 2.	34	4	6			24	40	2	2			36
Разом за розділом 2	68	8	12			48	66	6	4			56
Усього годин	120	16	16			88	120	8	6			106

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Порівняльний аналіз навчальних програм туристських гуртків (об'єднань). Заповнення журналів обліку роботи. Складання проекту кошторису проведення заходу, роботи об'єднання.	2	
2	Організація туристського гуртка. План туристської роботи гуртка (навчального закладу). Створення учнівського активу.	2	2
3	Розробка маршрутів для походів в обраному виді туризму в різних регіонах України. (Організація туристичного маршруту), (презентація)	2	-
4	Розробка різних видів маршрутів одно- (двох) денних походів. Туристський побут. Організація харчування у поході.	4	2
5	Дослідження підприємств своєї місцевості (презентація)	2	
6	Організація краєзнавчої стежки. Ведення щоденників досліджень у поході. Підготовка звіту про краєзнавчі спостереження.	4	2
	Разом	16	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи (підготувати тези основних питань до розділів курсу)	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1	Підготувати тези Закону України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт.	6	9
2	Підготувати тези організаційно-правових вимог щодо здійснення туристичної діяльності.	6	9
3	Аналіз правового регулювання безпеки туризму.	6	9
4	Аналіз заходів безпеки під час туристської роботи в школі.	4	9
5	Підготовка тез «Туристські можливості України» (за регіонами)	9	9
6	Центри туризму і краєзнавства учнівської молоді, станції юних туристів.	9	9
7	Організація і проведення туристських походів: комплектування груп, розробка маршруту, оформлення похідної документації	6	8
8	Зміст завдань туристським групам від керівника. Дослідження на місцевості.	6	8
9	Складання по топографічній карті план-схеми пішохідного переходу	6	8
	Правила санітарії та гігієни. Перша долікарська допомога. Похідна аптечка.	6	4
10	Опис краєзнавчих досліджень.	6	8
11	Зміст і методика краєзнавчих спостережень з різних навчальних дисциплін у відповідності до місцевих умов.	6	8
12	Використання пам'яток історії і культури у навчальній і виховній роботі. Техніка проведення краєзнавчих спостережень	6	8
13	Правила збирання і зберігання природних матеріалів.	6	
	Разом	88	106

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені планом.

7. Методи навчання

Методи навчання: лекції, практичні роботи, самостійна робота студентів згідно з програмою курсу.

Заняття проводяться дистанційно із застосуванням платформ для відеоконференцій Google Meet, Zoom відповідно до Закону України № 2102-IX від 24 лютого 2022 року «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»» у зв'язку з воєнним станом, оголошеним на території України через збройну агресію Російської Федерації проти України.

Серед методів навчання переважають: пояснювально-ілюстративні; проблемного викладу; частково-пошукові, дослідницький.

8. Методи контролю

Використовуються наступні види контролю: 1) поточний; 2) підсумковий. Перевірка практичних робіт та тестове опитування.

Поточний контроль:

- усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне);

- експрес-контроль передбачає розгорнуту текстову відповідь на запропоновані питання із використанням відповідної термінології, наведенням прикладів, обґрунтуванням викладених положень;
- контроль самостійного виконання практичних завдань творчого характеру дозволяє виявити здатність студента застосовувати в роботі нестандартні підходи;
- усне опитування під час практичних занять контролює якість засвоєння теоретичного матеріалу, дозволяє виявити здатність студентів узагальнювати набуті знання;
- контроль результатів під час контрольної роботи дозволяє виявити ступінь підготовки студентів до самостійної науково-дослідної діяльності.

Підсумковий – залік передбачає розгорнуті письмові / тестові відповіді на поставлені питання. За умов дистанційного навчання: написання контрольної та екзаменаційної роботи – в Moodle.

9. Схема нарахування балів

Підсумковий семестровий контроль

		Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				залік	Сума	
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання			Разом
T1	T2	T1	T2					
10	-	10	10	30	-	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання:

Контрольна робота, передбачена навчальним планом – 30 балів:

- тестові завдання – 14 балів,
- завдання на розкриття сутності понять – 8 балів;
- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 8 балів (4 питання по 2 бали).

Підсумкова (залікова) робота – 40 балів:

- тестові завдання – 20 балів,
- завдання на розкриття сутності понять – 8 балів;
- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 12 балів (4 питання по 3 бали).

Поточний контроль за виконання практичних робіт

Кожна робота оцінюється у 5 балів: 5 балів за успішного виконання роботи, 4 бали - незначні помилки, 3 бали – неточне виконання роботи, 2 бали – за умов, що робота виконана на половину. Загальна сума балів за практичні роботи становить 30 балів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	залік
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10.Рекомендована література

Базова

1. Збірник методичних рекомендацій організаторам дитячо-юнацького туризму. – Харків, 2018 – 240 с.
2. Луначек В.Е., Багач С.В. Управління туристсько-краєзнавчою роботою у загальноосвітніх навчальних закладах. – Навчально-методичний посібник. – Харків, 2011. – 45 с.
3. Підготовка команд гуртківців до змагань і походів.- Харків, 2018. – 2124 с.
4. Мандруємо рідним краєм, Харків, - 2017. – 210 с.
5. З досвіду роботи відділу туризму та спортивного орієнтування з підготовки керівників походів зі школярами. - Харків, 2017. – 234 с.
6. Питання техніки безпеки у велопоході. – Харків, 2018. – 124 с.
7. Техніка безпеки у водному поході. – Харків, 2017. – 34 с.
8. Робочий зошит для практичних занять гуртків туристського напрямку. – Харків, 2017. – 100с.
9. Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року.
10. Константинов Ю.С. Теоретичні основи програмно-методичного забезпечення закладів додаткової освіти дітей туристсько-краєзнавчого профілю.: Дисс. . канд. пед. наук: / Ріс. між. акад. туризму. М., 1999 .- 181 с.
11. Костриця М. Ю. Обозний В. В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. - К.« Вища школа ». 1995. – 224 с.
12. Освітні технології: навч. – метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За заг.ред.О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
13. Остапець-Свешніков О. О. Система туристсько-краєзнавчої діяльності загальноосвітньої школи: Автореф. дис. . док. пед. наук. -М., 1989.-33 с.
14. Серебряй С. Туристсько-краєзнавча робота: проблеми і перспективи //Краєзнавство. Географія. Туризм.– 2008. – № 24 – С. 6 – 8 .

Рекомендована

1. Програма забезпечення захисту і безпеки туристів / Затверджено постановою Колегії державного комітету України з туризму від 08.10.1996 р. № 96/5.
2. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 року.
3. Вишневська Ю.В. Інформація в сфері сільського туризму / Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2011 р., м.Київ, Україна) Упор. к.ю.н. доц.О.М.Гончаренко. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. - 452 с., С.100-102.
4. Правила проведення туристичних подорожей з учнівською та студентською молоддю України, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 24 березня 2006 р. №237.
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 року «Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів» / Офіційний вісник України від 22.08.2008 р.- 2008., № 60, стор.27, ст.2041.

10. Інформаційні ресурси

1. st.kharkov.ua – Харківська обласна станція юних туристів
2. <https://pidruchniki.com> > turizm > normativno-pr. – Нормативно-правові акти туристичної діяльності.

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни _____
(назва дисципліни)

Дню робочої програми продовжено: на 20_____/20_____ н. р.

Заступник декана _____ факультету з навчальної роботи

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.

Голова науково-методичної комісії _____ факультету

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.